

к.е.н. Гузь М.М.

ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ДОБРОБУТУ НАСЕЛЕННЯ

На думку представників міжнародних організацій, основний показник, який дозволяє порівнювати рівень життя та економічний добробут населення країн є ВВП на душу населення за паритетом купівельної спроможності (ПКС).

Методика розрахунку показника регламентована наказом міністерства економіки України «Про затвердження Тимчасових методичних рекомендацій розрахунку продуктивності праці в цілому в економіці та за видами економічної діяльності», що були затверджені у 2008 році і не змінювалися по теперішній час [1]. Відповідно до зазначеного наказу ПКС розраховуються шляхом зіставлення цін близько 3000 товарів і послуг, які охоплюють усі товари і послуги, що формують ВВП за категоріями кінцевого використання; ВВП за паритетом купівельної спроможності (у доларах США) – це ВВП, скорегований на різницю між вартістю в американських доларах стандартного набору товарів і послуг в США і за їх межами в конкретній країні.

Розрахунок ПКС здійснюється за рішенням Статистичного департаменту Європейської економічної комісії ООН один раз на декілька років у рамках Програми міжнародних зіставлень.

За результатами статистичної комісії ООН розрив між країнами Європи за рівнем економічного розвитку станом на початок 2011 р. сягає 10 разів.

В 2010 році максимальний показник річного ВВП на душу населення за ПКС, був у Люксембурзі – він на 180% перевищив середній для 27 країн Європейського союзу. За Люксембургом в першій трійці країн Європи ідуть Норвегія (на 80% вище середнього для ЄС рівня) і Швейцарія (на 46%) [2].

Країни Центральної та Східної Європи залишаються у нижній частині таблиці добробуту населення європейських держав. Реальний дохід на душу населення, зокрема, ВВП за ПКС, станом на початок 2011 року в Україні удвічі менший, ніж у Росії, втричі менший, ніж у Польщі, і майже вдесятеро менший,

ніж у розвинутих країнах. Раніше, швейцарський банк Credit Suisse зберіг статус України як однієї з найбідніших країн Європи. Відповідно до звіту Global Wealth 2010, за рівнем добробуту громадян Україна посіла передостаннє, 39-е, місце, випередивши лише Молдову. Середній річний дохід громадянина України склав 2731 доларів США, що на 200 доларів більше, ніж у Молдові [3].

Однак, на нашу думку, методологія Статистичної комісії ООН, за якою складаються рейтинги економік країн світу та економічного добробуту населення, не зовсім точно відображає реальний стан розвитку країни з так званою перехідною економікою.

При визначенні показника ВВП на душу населення за ПКС за основу береться методика обрахунку ВВП, що не враховує так звану «економіку домашніх господарств», тобто вартість товарів і послуг, які домогосподарства виробляють для власного споживання. Якщо валовий показник «економіки домашніх господарств» у розвинутих країнах відносно не великий, то в Україні такий показник може досягати 20-30% ВВП країни. Адже значна частка населення України має підсобне господарство, а більшість селян в країні взагалі живуть натуральним господарством. Тому з врахуванням «економіки домашніх господарств» річний ВВП, як база розрахунку показника ВВП на душу населення за ПКС є значно більшим.

Зокрема, деякі експерти основним показником для аналізу рівня життя визначають «фактичне індивідуальне кінцеве споживання», яке включає товари і послуги, придбані домашніми господарствами за рахунок власних коштів та отримані у вигляді соціальних трансфертів у натурі. Воно визначається як сума кінцевих споживчих витрат домашніх господарств, а також індивідуальних кінцевих споживчих витрат сектору загального державного управління та некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства.

Однак даний показник, на нашу думку, також не в повній мірі є об'єктивним, адже кінцеві споживчі витрати вітчизняних домогосподарств нижчі за витрати більшості європейських країн. Збільшення % «економіки домашніх господарств» впливає на зменшення попиту домогосподарств на

кінцеві товари і послуги, за рахунок споживання власно виготовлених продуктів. А зменшення споживання впливає на значення ВВП у напрямку зниження, що в свою чергу, занижує показник ВВП на душу населення за ПКС.

Ще однією особливістю національної економіки є її високий рівень тінізації. Оцінки її рівня за різними підходами радикально відрізняються. Обсяг тіньової економіки за розрахунками Державної служби статистики України у останні роки становить у середньому від 15 до 18% ВВП. Відповідно до розрахунків австрійського економіста Ф. Шнайдера рівень тіньової економіки в Україні складає понад 52 % від офіційного ВВП [4]. Однак, можна з впевненістю стверджувати, що рівень тінізації економіки України, є одним з найбільших в Європі, а отже значення ВВП, що є базою для визначення показника зіставлень – ВВП на душу населення за ПКС, є заниженим.

Таким чином, з урахуванням «економіки домашніх господарств», долі тіньової економіки та фактичне індивідуальне кінцеве споживання можна стверджувати, що економічний добробут населення України, є нижчим ніж у більшості європейських країнах, однак не у десятки разів, а значно менше. Інше питання – рівномірність розподілу доходів між різними верствами населення. За оцінками міжнародних експертів, перед кризою в Україні на 10% найбільш забезпеченого населення припадало 25,7% національного доходу країни, на 10% найменш забезпеченого - 3,4%, що говорить про нерівномірність розподілу. Отже, наразі актуальним стає питання більш рівномірного розподілу національного доходу між різними верствами населення.

Список використаних джерел

1. Наказ «Про затвердження Тимчасових методичних рекомендацій розрахунку продуктивності праці в цілому в економіці та за видами економічної діяльності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0916665-08>
2. Сайт Європейської економічної комісії ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unecse.org>
3. Сайт Європейської комісії статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://err.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>
4. Прес-реліз до засідання круглого столу «Тіньова економіка в Україні: масштаби та напрями подолання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/2011_table/1201_reliz.pdf